

Tibor Éva

## E-LEARNING STRATÉGIÁK A NYELVTANULÁSBAN – A TANULÓ SZEMÉVEL

### MOTIVÁCIÓ ÉS HATÉKONYSÁG AZ E-LEARNINGBEN NYELVTANULÁSI PÉLDÁKON KERESZTÜL

Az elektronikus tanulás egyik kulcskérdése a **motiváció**. A tanárral és a tanulótársakkal való személyes kapcsolat híján hogyan vegyük rá a tanulót, hogy foglalkozzon az anyaggal? Ha nincs a kitűzött időpontokban való személyes megjelenés, a szereplés a tanár és a többi tanuló előtt, a rendszeres személyre szabott számonkérés, értékelés, mi veszi rá a tanulót, hogy sok más elfoglaltsága mellett éppen a mi tanfolyamunkra, tananyagunkra szakítson időt, és tegye ezt rendszeresen és hosszú időn keresztül? Hogyan tudunk a tanfolyam szervezésével és a tananyag felépítésével, tartalmával ösztönözni a tanulásra? Hogyan érhetjük el, hogy ne unja meg a feladatokat a sok gyakorlást és ismétlést igénylő témáknál sem?

Míg formális keretek között a felsőoktatásban vagy céges tanfolyamokon a külső motiváció eszközei – vizsgakényszer, a munkaadó elvárásai – háttérbe szoríthatják ezt a kérdést, az informális tanulásban ez alapkérdéssé válik. A beiratkozást vagy a tananyag megvételét követően egy darabig még tart a lelkesedésünk meg az a vágyunk, hogy a befizetett pénz ne vesszen kárba, később azonban, amikor elmúlik az újdonság varázsa az egyéb tevékenységek gyakran felülírják a kezdeti elhatározást, és fontosabbnak tűnnek annál. Így aztán egyre gyakoribbak a késések, a tanulás halogatása, míg végül szembe kell néznünk azzal, hogy valószínűleg sohasem fogjuk elvégezni a tananyagot, befejezni a tanfolyamot. Hogy mikor következik be ez a pont és bekövetkezik-e egyáltalán, az erősen függ attól, hogy a tananyag tartalma, a tanfolyam szervezése mennyire képes motiválni.

Egy másik kulcskérdés az e-learning tanfolyamok **hatékonysága**, vagyis az, hogy a tanfolyam elvégzése után, milyen és a gyakorlatban mennyire használható tudással rendelkezik a tanuló. Miben tud több lenni egy e-learning tananyag egy elektronikus tankönyvénél, amelyet végigolvasva még korántsem lehetünk birtokában az abban foglalt tudásnak? Hogyan tud egy számítógépes program által kiértékelt, tehát zárt kérdésekből álló teszt lemérni a valós tudást? Hogyan tudjuk elérni, hogy a tanuló ne csak megismerje és megértse, hanem megjegyezze, begyakorolja, alkalmazni is tudja a tanultakat?

A **nyelvtanulás** talán a legjobb terep a különböző motivációs és hatékonysági stratégiák vizsgálatára, mivel ez az a terület, ahol a legtöbb felnőtt tanul informális keretek között. Nem véletlen, hogy a multimédiás és e-learning tanfolyamok is ezen a területen indultak el először és vetettek be változatos eszközöket a motiváció és a hatékonyság fokozására.

Így a nyelvtanulásban nagyon sok tapasztalat halmozódott már fel e téren, amelyek más területeken is felhasználhatók a tanfolyamok és tananyagok módszertani tervezése során.

Másrészt a nyelvtanulásban alkalmazott stratégiák azért is szolgálhatnak mintául a különféle e-learning tanfolyamok számára, mert a nyelvtanulás alapvetően készségfejlesztés. Ezért a nyelvek tanulásának számos olyan eleme van, amely különösen nehezzé teszi a tanulói motiváció fenntartását és a hatékonyság, a tartós, gyakorlati tudás garantálását. Nem könnyű megvalósítani például, hogy a szükséges gyakorlás és ismétlés ne legyen unalmas a tanuló számára, de az élőbeszéd gyakorlása is nehezen képzelhető el aszinkron e-learning tanfolyamoknál.

1998-ban ötletgazdaként, később projektvezetőként részese voltam az első magyar online angol nyelvtanfolyamnak, és azután nagyon sok másikat kipróbáltam hosszabb-rövidebb ideig, magyart és külföldit, ingyeneset és fizetőset, többségüket az elmúlt 1-2 évben. Így elég sok tapasztalatom van arról, hogy milyen módszerekkel próbálkoznak fenntartani a motivációt és emellett tartós, használható tudást adni. Kilenget szeretnék most bemutatni ezek közül, kiemelve az általuk alkalmazott módszereket. Három közülük komplex, amely valamennyi nyelvtanulási készséget fejleszteni kívánja, három olyan, amelyik egy speciális területet tekint alapvetőnek, és arra fókuszál, három pedig magyar fejlesztésű, amely a magyar anyanyelvű tanulók speciális igényeire helyezi a hangsúlyt.

## **KOMPLEX TANFOLYAMOK**

### **ONLINE ANGOL**

Az 1998-ban indított tanfolyam részben elavult már, a grafikának alacsony a felbontása, a tananyagot pedig CD-ken és emailekben kapták meg a tanulók, mert akkoriban még a legtöbb magyarnak nem volt szélessávú internete. Azért szólok róla mégis, mert kiválóan illusztrálja az e-learning hagyományos motivációs és hatékonyságot szolgáló eszközeit.

Ez a tanfolyam, az izraeli English Discoveries ill. English+ elnevezésű 11 szintű multimédiás CD sorozaton alapult, amihez a Lingua School of English angoltanárai készítettek kiegészítő anyagot. A CD a nyelvtanulás minden területén (szókincs, nyelvtan, olvasás, írás, beszéd, beszédértés) tartalmaz feladatokat, emellett egy nyelvtani összefoglalót és egy stratégiai játékot is. A tanulók motivációjának fenntartását a CD tartalma és a tanfolyam szervezése egyaránt szolgálta, a kiegészítő tananyag pedig a tartós, gyakorlati tudást erősítette.



Nézzük milyen eszközökkel tette ezt:

A tananyagban:

- Sok tudásszint (a jobb megértésért)
- Képek, hangok, videók (az érdeklődés fenntartásáért, a jobb bevésésért)
- Kiírható hanganyag, beépített szótár és fordítás, a pontosabb megértésért
- Feladatok azonnali visszajelzéssel (feleletválasztós, szöveg kiegészítéses, hangos szó-felismeréses, stb.)
- Humor
- Játék
- Haladásjelző

A tanfolyam szervezésében:

- Irányítás (a tananyagot és a tanulási sorrendet a kiegészítő anyagban pontosan meghatároztuk)
- Ellenőrzés nyitott kérdésekkel (minden lecke végén beküldendő feladatok voltak, amelyeket tanár javított)
- Tovább lépés csak az elvégzett anyag után (a következő leckét csak akkor küldtük, ha az előzőt már befejezte)
- Határidő (a leckék elvégzésére 10 napos határidőt kapott a tanuló)

- Emberi kapcsolat (A ttorral és a tanárral a tanfolyam végéig kapcsolatban maradt a tanuló. Ha nem tartotta be a határidőt, a tutortól figyelmeztető levelet kapott, amire illet mentegetőzni és ígéletet tenni, a tanártól pedig lehetett kérdezni és ő javította a feladatokat.)
- Vizsga ( írásban és szóban, utóbbi személyesen vagy telefonon)
- Bizonyítvány

Fentiek mindegyike segíti a motivációt és a hatékonyságot is, de ehhez alkalmazásukkor figyelembe kell venni néhány tényezőt. Így például, hogy az azonnali visszajelzésű zárt feladatok erősen motiválnak, de ezek gyakran megoldhatók úgyis, hogy nincs mögötte elmélyült tudás, és ez érvényes a játékra is. A nyitott feladatok pedig csak akkor motiválnak, ha megoldásukat ellenőrizzük. Az is fontos, hogy a pontosabb megértést szolgáló eszközöket (hangzó szöveg kiírása, szótár, fordítás) csak ellenőrzésként használja a tanuló, ne a gondolkodás helyett.

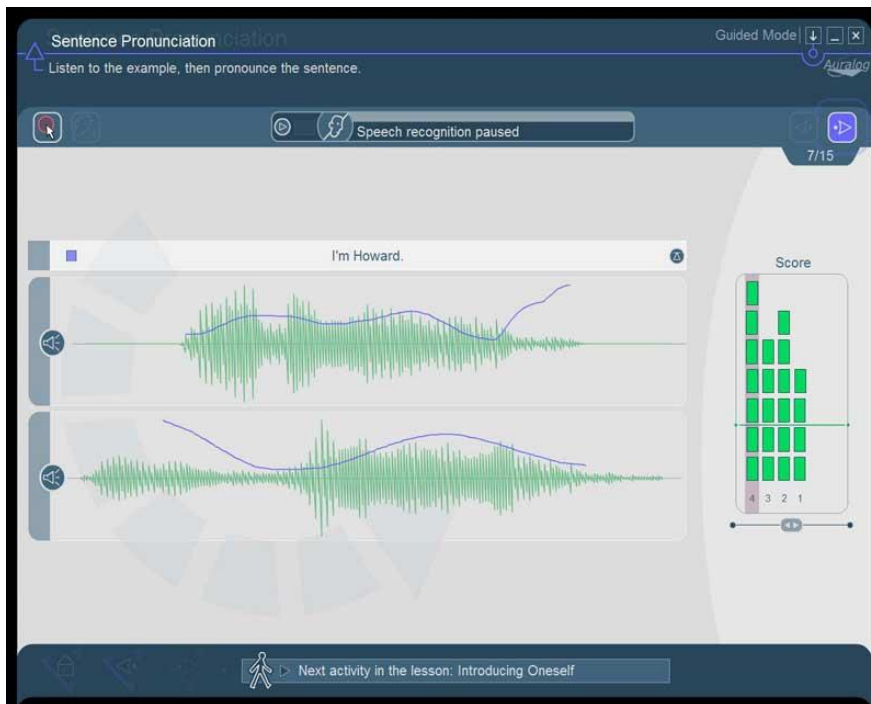
### **TELL ME MORE**

A másik komplex, a készségek teljes skáláját fejleszteni kívánó tanfolyam a Tell me More. Többszintű, többnyelvű, CD-n és online is működő francia fejlesztésű tanfolyam. Angol és német variációját magyarra is adaptálták. Különlegessége a beépített beszédfelismerő, amelyet két módon használ fel a program a motiváció növelésére és a beszédgyakorlásra.

Az egyik az élő párbeszéd szimulálása. Ha jó kiejtéssel és sebességgel olvassuk a három lehetséges válasz egyikét, a program felismeri, hogy melyik feleletet választottuk és a „partner” ennek megfelelő választ ad.

A másik mód szavak és mondatok helyes kiejtésének gyakorlása. Vannak kifejezetten erre írt feladatok is, de a párbeszédnek mondatainak kiejtését is gyakorolhatjuk ilyen módon. Minden alkalommal a beszédfelismerő egy 5 fokú skálán értékeli a kiejtésünket. Ha nem vagyunk elégedettek az eredménnyel, meghallgathatjuk a szót vagy mondatot az anyanyelvi beszélő előadásában, majd újra próbálkozhatunk és ezt akárhányszor megtehetjük.

Bár a program beszédfelismerő képessége nem tökéletes, nem láttam még jobb motivációs eszközt arra, hogy a tanuló gyakorolja a szavak és mondatok helyes kiejtésű, hangsúlyozású és megfelelő sebességű kimondását. Ezzel a módszerrel a kifejezések sokszori ismétlése sem válik unalmassá.



## ENGLISHTOWN

Az Englishtown szintén komplex, az angol nyelvre szakosodott svéd fejlesztésű tanfolyam. Magyarra nem adaptálták. Motivációs eszköztára nagyon széles, és az általam ismert tanfolyamok közül a legkomplexebb szolgáltatást nyújtja.

A tanfolyam különlegessége a hangchaten folyó szinkron nyelvóra, ahol 6-8 fős nemzetközi csoportban, anyanyelvi tanár vezetésével minden nap más témáról, szinttől függő diák alapján folyik a társalgás.

A társalgási órák élő emberekkel való beszédgyakorlási lehetőséget biztosítanak anélkül, hogy jelen kellene lennünk fizikailag. Bár ez szinkron oktatást jelent, mégsem kell időpontot egyeztetni, ugyanis a nap minden órájában vannak órák, és bármelyikbe bekapcsolódhatunk.

Ám ennek a rugalmasságnak azért ára van. A társalgási témák nem kapcsolódnak a tananyaghoz, így nem ösztönöznék annak tanulására, a tanár és a tanuló társak óráról órára változnak, így a közösség motiváló ereje nem érvényesül.

## SPECIÁLIS TANFOLYAMOK

A komplex tanfolyamok után most nézzünk néhány olyant is, amelyek nem a rész-készségek fejlesztésével tanítanak, hanem kizárólag a saját egyedi módszerüket alkalmazzák.

### EFFORTLESS ENGLISH

A. J. Hoge, a San Francisco-i angol tanár szerint a nyelvtanulás kulcsa, hogy sok szöveget hallgassunk. Olyat, amit értünk is. Ennek jegyében egy hangzószövegekből álló kurzust fejlesztett ki, amely három szinten majdnem 40 leckét tartalmaz. A téma gyakran egy saját életéből vett történet, egy lelki tanácsadóhoz írt levél, vagy egy filmszárról szóló anekdota, tehát olyan hétköznapi kifejezésekkel leírható téma, ami felkeltheti az emberek érdeklődését. Egyszerű szavakkal, jól artikuláltan, lassan beszél. A történetet kérdések és válaszok formájában dolgozza fel, sok humorral fűszerezve. Ugyanarra a mondatra többféle kérdést is feltesz, és a hallgatónak kell rá válaszolni, majd ő is elmondja a választ. A tanfolyam bevezetője az ingyenesen elérhető, leírt és videón is elmondott 7 szabály, amelyben azokat a tanulási irányelveket írja le és indokolja, amelyeken módszere alapul.

### REAL ENGLISH

A Real English egy angol házaspár leleménye. Célja a hétköznapi angol beszéd megértése. Minden lecke egy pár perces videón alapul, amelyben az utca emberét interjúvolják meg, ugyanazt a kérdést sok, sokféle embernek feltéve.



A videók egyes jeleneteit változatos feladatokban dolgozzák fel, amelyek megoldásához többször is meg kell nézni a jeleneteket. A videókat feliratos változatban is megnézhetjük és a feladatok megoldásához magyarázat is tartozik, hogy a megértés teljes legyen.

## LANGUAGELAB

A Langugelab az élőbeszédet helyezi a tanulás középpontjába, éppen azt az elemet, ami a hagyományos aszinkron e-learningben a legkevésbé megoldott.

A helyszín a Second Life virtuális városa, ahol a szintünknek megfelelő órákon és a városban rendezett különféle eseményeken vehetünk részt angol tanárunk vezetésével. A virtuális város sok izgalmas kaland lehetőségét kínálja, a tanárok pedig jól ismerik és rutinosan is alkalmazzák ezeket. A foglalkozásokra az időpont, a téma és a tanár ismeretében lehet regisztrálni. Az Englishtown óráival szemben itt közösség is ki tud alakulni, mivel itt a tanár és a tanulók nemcsak hangjukkal, hanem – a gyakran valódi önmagukhoz hasonlító – avatarjaikkal vannak jelen és ez a személyes ismeretség illúzióját kelti. Tanárunkról és tanuló társainkról többet is megtudhatunk anélkül, hogy kérdeznünk kellene tőlük, elég rákattintani az avatarjukra. A Langugelab működtetői különféle rendezvényekkel igyekeznek elősegíteni a legkülönbözőbb országokból jött tanulók barátságát, kommunikációját.



Egy itteni élményem volt egy úrutazás, amire elvitt egy tanárunk, és amelyről csináltam is néhány fényképet. Az úrruhák felöltése után beszálltunk az úrhajóba, felfedeztük a belsejét, majd úrsétára indultunk. A visszatérés után tábornút mellett beszélgettünk az élményeinkről. A véleményünket le is kellett írni röviden, a tanárunk pedig felolvasta és kijavította.

## **MAGYAR FEJLESZTÉSŰ TANFOLYAMOK**

A továbbiakban három magyar fejlesztésű tanfolyamot mutatok be. Ezek nem kívánnak versenyezni a külföldi, esetenként magyarra is adaptált komplex tanfolyamokkal, inkább az iskolai oktatáson és a hagyományos nyelvviskolákon szocializálódott magyar anyanyelvű nyelvtanulókat célozzák meg. Az ilyen tanfolyamokat többnyire olyan, hagyományos nyelvviskolát is működtető nyelvtanárok jegyzik, akik a nyelvviskolai tanulást akarják az online oktatással kiegészíteni.

## **LEARNING ENGLISH**

A Learning English alapítója és mendszere nem nyelvtanár, de a tanfolyam anyagait nyelvtanárok állították össze. A Story csomag 26 leckéből áll, minden lecke egy történetet dolgoz fel. A koncepció az Effortless English-hez hasonlóan itt is az, hogy jól érthető és érdekes szöveget kell hallgatni, minél többet és többször. A szöveget írásban is elolvashatjuk, de itt a szavak ki vannak szótározva és mondatonként megtanulhatjuk őket, sőt a mondatok fordítását is elolvashatjuk. A profi szótanuló programban minden szóhoz kép és hang is tartozik és a megtanult szavakat a program írásban és szóban is kikérdezi. A motivációt ún. ösztöndíj program is segíti, a jól megtanult szavakért smiley-t lehet kapni, ami a cégnél történő vásárlás esetén 10-10 Ft-ot ér.

## **OKTATÁRS**

Az Oktatárs Nyelvstúdió egy gödöllői nyelvviskola, amely elsősorban hagyományos nyelvtanfolyamokat tart, de emellett néhány speciális témából – így az utazás és az üzleti kommunikáció témájából – online tanfolyamokat is készített.

Az Oktatárs különlegessége, hogy különös hangsúlyt helyez a tanulásmódszertanra, és azokra az önfejlesztő módszerekre, amelyek elősegíthetik a sikert a nyelvtanulásban és az élet más területein is. Önálló online anyaga is van a témában, videóra felvett előadások és szöveges email tanfolyam formájában is. Ezek az előadások az online tanfolyamok (és valószínűleg a személyes tanfolyamok) bevezetőiként is szolgálnak, és a tanárnő ezekből sugárzó munka- és emberszeretete rögtön bizalmat ébreszt a tanfolyamai iránt is.

## **GO!**

A nyelvipercek.hu-t szintén egy gödöllői nyelvviskola működteti. A GO!-nak nevezett online nyelvtanfolyam az angol nyelvtant tanítja meg abszolút kezdő szinttől kezdve. A tanfolyam alapja a kb. félórás magyar nyelvű videós magyarázat, amelyet képekkel, feliratokkal, sokféle példával is szemléltet az előadó. Ennek meghallgatása után egy feladatsort kell megoldanunk. Ez többféle feladattípuson keresztül gyakoroltatja a tanultakat, amit így elég jól meg tudunk jegyezni, mielőtt még megünnánk.



A tanár megnyerő személyiségén és a magyar anyanyelvű hallgatósághoz igazodó, alapos és gyakran humoros magyarázatokon kívül a tanfolyam legfőbb előnye a sokoldalú megközelítés, így a sok gyakorlás sem válik unalmassá.

## ÖSSZEFOGLALÁS

Mit tanulhatunk ezektől a tanfolyamoktól, ha motiváló és hatékony e-learning tananyagokat akarunk készíteni illetve ilyen tanfolyamokat akarunk szervezni?

Az alábbi táblázat az előadásban bemutatott tanfolyamok által használt motivációt és hatékonyságot szolgáló eszközöket foglalja össze:

- Több tudásszint
- Képek, hangok, videók
- Életszerű példák, érdekességek
- Egy téma – több megközelítés
- Változatos típusú azonnali visszajelzésű feladatok javítási lehetőséggel
- Pontos érthetőség
- Hang és írott szöveg egymást erősítő hatása
- Humor
- Jó előadó tanár előadásainak videói, diákkal, képekkel, feliratokkal
- Hangchates szinkron óra, webinárium
- Szinkron óra vagy esemény a Second Lifeban
- Sorrend előírása, továbblépés csak a korábban már elvégzett tananyag után
- Tanulási terv
- Tanulásmódszertani tanácsok
- Haladás mérése
- Hírlevél, fórum, facebook csoport, saját közösségi háló
- Nyitott feladatok tanári javítással, kérdezési lehetőség
- Tutorálás
- Határidő
- Záróvizsga
- Bizonyítvány

## HIVATKOZÁSOK

Online Angol: <http://lingua.angol.hu/>

Tell me More: <http://www.tellmemore.com/>, <http://www.tellmemore.hu>

Englishtown: <http://www.englishtown.com/>

Effortless English: <http://effortlessenglish.com/>

Real English: <http://www.real-english.com/>

Languagelab: <http://www.languagelab.com/>

Learning English: <http://www.learningenglish.hu/>

Oktatárs: <http://oktatars.hu/>

GO!: <http://www.nyelvipercek.hu/>

## **ELÉRHETŐSÉGEK**

Tibor Éva    [tiboreva@gmail.com](mailto:tiboreva@gmail.com)